

MİLLÎ MÜCADELE'DE ANADOLU KADINLARI MÜDAFAA-İ VATAN CEMİYETİ

ANADOLU KADINLARI MÜDAFAA-İ VATAN CEMİYETİ'NİN, ŞUBELERİ
VE BAZI KİŞİLERLE YAZIŞMALARI

Prof. Dr. BEKİR SITKI BAYKAL

Bundan önceki iki yazımızda, 1919 yılı sonlarında Sivas'ta faaliyete geçen "Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti" nin kuruluşuna, Heyet-i Temsiliye ile yazışmalarına, İstanbul Hükümeti, bazı kuruluşlar ve yabancı devlet temsilcilerine gönderdiği protestolara ait belgeler sunmuştuk.

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'ne ait belgeler dizisini tamamlayan bu yazımızda ise, söz konusu Cemiyetin, şubeleri ve bazı kişilerle yazışmalarını, bu arada düzenlenen toplantılarda yapılan konuşmaları sunuyoruz. *

I

Sivas Valisi Reşit Paşa'nın eşi Melek Reşit Hanım'ın başkanlığında kurulan "Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti"nin 28 Kasım 1919'da düzenlediği genel toplantıda Başkanın söylevi:

Melek Reşit Hanımefendi tarafından
içtima-ı umumîde kıraat olunan
nutuk

Muhterem Hemşirelerim!

Bugün buraya toplanmaktaki maksadımız, memleketimiz hakkında biraz görüşmek, dertleşmek, ağlaşmak, Cenab-ı Hakka yalvarmak, lâzım gelirse vatanın müdafaa-i için hatta ölüme bile katlanmaktır. Çünkü istiklâlini kaybeden bir millet, en büyük rahata nail olsa bile artık o memleketin sahibi değildir, esiridir. Bir insan küçük bir evin hanımı olmayı elbet büyük bir evin hizmetçisi olmaya tercih eder. Halbuki memleketini kaybetmek, hizmetçilikten de esaretten de güçtür. İzmir'in muvakkat bir

* Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi, Kutu: 2-3, Dosya: I, Fihrist: 22.

işgali esnasında bile dindaşlarımıza ne hakaretler yapıldığını görüyoruz. Halbuki biz daha istiklâlini muhafaza eden, parlak bir tarihe sahip olan bir milletiz. Hülâsa hemşirelerim, bizim için ya ölüm ya istiklâl! Bunu düşünerek “Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti” namı ile sırf seslerimizi, memleketimizi parçalamak isteyenlere işittirmek için delâletinizle bir cemiyet teşkil etmeye karar verdik. Bu cemiyet, sırf müşterek hukukunuzu müdafaa edecektir. Memleketimizin mukadderatı belli olup sulh imza edilinceye kadar bu cemiyet devam edecektir. Memleketimizin muhafazası için ne lâzım gelirse her şeyi yapacak, bütün yaptıklarını ve yapacaklarını yine sizi toplayıp haberdar edecek ve reyinizi alacaktır. Bu cemiyet efradının heyet-i idaresi on altı kişiden ibaret olacaktır. Kimleri intihap etmek isterseniz memurîn ve yerli haremelerinden intihap ediniz. Yalnız, sizin hukukunuzu mümkün olduğu kadar müdafaa edebilecek liyakatta hanımlar olsun. Maksad-ı teşekkül memleketin müdafaasıdır. Hemen Cenab-ı Hak teşebbüsümüzde muvaffak bil-hayr eylesin, Amin!.

II

Aynı toplantıda Darüleytam Müdüresi Makbule Hanım'ın söylevi:

Darüleytam Müdüresi Makbule Hanımefendi
tarafından kıraat olunan nutuk

Muhterem Hanımefendiler!

İnsanın doğduğu ve yaşadığı yere vatan derler, değil mi? Bir insan tasavvur eder misiniz ki bu kelime söylendiği zaman kalbi titremesin? Bir insan tasavvur eder misiniz ki vatanına karşı daima derin bir hiss-i muhabbet taşıyasın? Elbet, evet Hanımefendiler.. Bahusus bugün için en mühim düşüncelerimiz vatan kaygusu; en büyük vazifemiz istiklâlimizi muhafaza etmek, vatanımızı kurtarmak, düşman eline teslim etmemektir. Bir tek Türk Müslüman kalıncaya kadar müdafaa etmek. Fakat zannetmeyiniz ki bu vazife yalnız erkeklere aittir. Hayır Hanımefendiler! Vatan, sevgili vatan, erkeklerin olduğu kadar da bizimdir. Biz de vatanın anasıyız. Vatanımızı, istiklâlimizi kaybedersek erkeklerden ziyade mutazarır olacak biz kadınlarız. Çünkü ilk tarize biz uğrayacağız. Türk, Müslüman kadınlarının, yani bizlerin medar-ı iftiharımız, zinetimiz olan namuslarımız paymal edilecek. Kardeşlerimiz, evlâtlarımız, babalarımız, zevçlerimiz vatanımızın müdafaası için çalışırken biz düşmanlarımızın çizmesi altında mı ezileceğiz? Onlara birer bazıçe mi olacağız? Biz böyle bir zillete tahammül edebilir miyiz? Elbet hayır, değil mi Hanımefendiler?... Mu-

harebe meydanlarında erkekleriyle çarpışan eski Müslüman kadınlarının kardeşleri olduğumuzu, onların temiz, asil kanlarının bizim damarlarımızda da elan cevalân ettiğini düşmanlarımıza göstereceğiz. Bütün dünyayı sulh ve selâmete isâl edecek olan Wilson Prensipleri aynen tatbik edilmezse, Mütareke şeraitine muhalif olarak ebedi düşmanımız Yunan gibi canavar, namus düşmanı bir millet tarafından işgal edilen sevgili İzmir'imiz tahliye edilip bize teslim edilmezse; Konya'da Antalya'dan İtalyan işgali ref edilmezse; tarihen, ırkan bir Türk memleketi ve bugün Türk nüfusunun Ermenilere faik olduğu istatistiklerle de anlaşılan Adana'mız bir Ermeni memleketi olursa; Maraş, Urfa, Ayıntap harple girilemeyen bu Türk memleketlerinde bugün ecnebi bayrakları temevvüç ettirilirse; biz de bunlara sukût edersek; sevgili İstanbul'umuzun Hazret-i Fatih gibi şecî, kahraman padişahımızın birçok Türk kanları dökerek, ne büyük fedakârlıklar yaparak aldığı güzel paytahtımızın mukadderatı üzerinde laternalarla oynanacak olursa bize yaşamak yakışır mı? Biz o Fatih'in cesur evlâtları değil miyiz? Onun mübarek ruhunun mekân-ı ebedisinde tazîp edilmesine tahammül edebilecek miyiz? Elbette hayır! Değil mi Hanımefendiler!...

Şarkî Anadolu denilen içinde yaşadığımız elimizde kalan bu Türk Müslüman memleketlerinin baştan başa işgal altına alınmayacağını bize kim temin ediyor? Şimdiye kadar bi-gayr-ı hakkın vâki olan işgallerden adeta tevahhuş ettik; sabır ve tahammülümüz kalmadı. Memleketimizin böyle gözlerimizin önünde taksim edilmesine razı olacak mıyız? Sükût etmeyeceğiz. Hatta erkeklerimiz sükût etse bile biz etmeyeceğiz. Balta ile, bıçakla, sopa ile, hatta tırnaklarımızla düşmanlarımızın üzerine hücum ederek bu sevgili vatanımızı müdafaa edeceğiz. Bu mübarek topraklar ya bizim vatanımız yahut mezarımız olacak!.. Hem vallah, hem billâh değil mi Hanımefendiler? Elbet evet! Onların topları, mitralyözleri varsa, tarihin kendilerini telin edeceğinden korkmazlarsa, medenî tanıdığımız bu büyük milletler medeniyetsizliklerini tarihle de isbat etmek isterlerse, bize toplarıyla, mitralyözleriyle hücum etsinler. Biz ne toptan ne mitralyözden, ne ateşten kaçmayacağız. Vücutlarımızı kale yaparak memleketimizi müdafaa etmek için Anadolu kadınlarının hiçbir şeyden yılmaz, korkmaz, azimkâr kadınlar olduğunu göstereceğiz. Hak için harp ettiklerini söyleyen büyük medenî milletler şimdi bize "hak kuvvetindir" diyorlar. Eğer kavînin zayıfı ezmesi bir hak ise medenî milletler bilsinler ki "hak kavînin demek, şerîrin demek." Her kavî olan zayıfı yuttukça ortada kavî ne kalır!... İyi düşünsünler, Hanımefendiler. Saf havasımı teneffüs ettiğimiz, içinde yaşadığımız Sivas, bugün pek tarihî bir memleket oldu. Memleketi seven

bazı fedakâr kardeşlerimiz, hayatlarını vatanları uğruna feda etmeğe yemin ederek büyük bir azim ve imanla ortaya atıldılar. Bütün mukarreratlarını Sivas'tan, bu mübarek vatandan her tarafa tebliğ ettiler ve bütün din kardeşlerini kendileriyle beraber gördüler. İşte biz de bu muhterem kardeşlerimizi tebci ederek onları kendimize bir numune-i imtisal ittihaz edersek memleketimizin selâmeti için bizim de pek büyük şeyler yapacağımıza imanım var! Yemin ediyoruz, ahdediyoruz; Memleketimizi düşmana vermemek için erkeklerimizle beraber çalışacağız. Bu kararımızı bütün Anadolu'daki Türk ve Müslüman hemşirelerimize bildireceğiz. Hiç şüphe etmem ki onları da kendimizle beraber müdafaa yolunda göreceğiz. Bütün Anadolu kadınlarının memleketlerini erkekleriyle, çocukları ve ihtiyarları ile beraber müdafaa edeceklerini Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya mümessillerine de söyleyeceğiz. Hakka riayet etmelerini rica edeceğiz. Hakkımızı ölünceye kadar talep edeceğiz. Lâzım geldiği gün vatanımızı nasıl müdafaa ettiğimizi ve güle güle öldüğümüzü; Türk, İslâm milletinin, hatta kadınlarının müdafaa-ı vatan için hayatlarını nasıl istihkar ettiklerini hem vallah, hem billah göstereceğiz. Sözümüzden dönmeyeceğiz, ölümden kaçmayacağız. Elbet evet, değil mi Hanımefendiler?... Fakat bu kararımızı önce sevgili Padişahımıza söyleyeceğiz, Başvekilimize ve Dahiliye Nazırımıza bildireceğiz. Bu kararı kabul ediyoruz değil mi Hanımefendiler?..

III

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Yönetim Kurulu üyelerinden Safiye Hanım'ın 24 Aralık 1919 tarihli istifa mektubu:

Heyet-i İdareden Safiye Hanım'ın istifanamesi

Muhterem Hanımefendi Hazretleri

İkinci defa irsaline inayet buyurulan iradename-i ismetpenahileri şeref-res-i eyâdî-i tazîm-i emr-i âli oldu. Hakk-ı âcizanemde lütfen ibraz ve izhar buyurulan hüsn-i nazar-ı maalf-eser-i münimânelerine arz-ı şükran ve minnetdârî eylerim.

Vatan-ı muazzezimizin temin-i saadet ve selâmeti uğruna elimden gelecek bütün hidematı ifaya âzim, alelhusus maiyyet-i veliyyü'n-nimet-i vatanperveraneleri şerefini ihraza câzim olan bu âcize hemşireniz, evvelce de arz etmiş olduğum veçhile şu aralık bazı meşâgıl-ı fevkalâde içinde bulunmamış olsaydım elbet mevdû-i uhde-i âcizanem olan hidematı cana minnet bilir ve evâmîr-i aliyyelerini derhal ifaya şitaban olurudum.

Binaenaleyh mazeretimin lütfen kabulü ile şimdilik hizmetten affıma müsaade-i kerimanelerini niyaz eylerim iffet-meâbe Efendim.

24 Kânun-ı evvel 335

Sivas vergi temettü memuru
Alaeddin Paşazade İbrahim Bey
haremi Safiye

IV

Viranşehir'de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Yönetim Kurulu Başkanı Hasene imzasıyla, Kilis'te Fransız zulümlerini protesto eden yazı örneği:

Viranşehir'den Sivas Heyet-i Merkeziyesine gönderilip beray-ı malûmat Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetine de iletilen telgrafname sureti

Sivas Heyet-i Merkeziye Riyasetine

Bilâ-sebep işgal olunan Kilis kazamızda şu günlerde Fransız kıtaatı İslâmlıktan başka kabahati olmayan ahaliye envâ-ı mezâlim, cebir ve şiddet ettikleri; adamı haksız, hükümsüz, kararsız şeylerle bilâ-sual ve cevap kurşuna dizmek ve erbâb-ı namus ve iffetin hanelerini ihrak ettirmek gibi beşeriyet ve insaniyete yakışmayan fecayi-i elîmede bulduklarını istihbar ettik. Halbuki Fransız medeniyeti öteden beri zulüm ve itisâfa karşı icray-ı hüküm ve nüfuz edenleri Avrupa, bilhassa Fransız heyet-i içtimaiyesini telin ederken böyle bir asr-ı adalette telîn edilen efali bilâ-sebep Fransız kıtaatı da numûne olarak yapmasına ve mensup olduğu hükümetin de tecvîz buyurmasına hiçbir mana veremiyoruz. Mahazâ Garbin adalet ve hakkaniyet-şinâsiyesine her kavim mutmain olduğuna binaen biz de hukuk-ı meşruamızın hukuk-ı beşere ve hakk-ı insaniyeye tatbikan rüyet olunacağına muntazır ve hukuk-ı nisvaniyemizi bu gibi mezalimden emin buyuracaklarına ve bugüne kadar dökülen kanlara nihayet vereceklerine bütün manasıyla kani bulunuyorduk. Binaenaleyh İka edilen mezalim hiçbir kavim-i beşere, hatta hayvanlara bile yapılmasını Avrupa medeniyeti ve heyet-i içtimaiyesi tecvîz etmeyeceği kanaatindeyiz. Sâlifü'l-arz ahvalin tedkikini İtilâf Devletlerinin namus ve vicdan takdirlerine tevdi eder, Avrupa medeniyet ve insaniyetinden ve bilhassa Fransız hükümetinden

ümit ettiğimiz ahval ve mezalimin adem-i tekerrürünü bilhassa rica eyleriz. Aksi halde biz de hak ve hukukumuzu Cenab-ı Hakka istinat ederek evlâtlarımızın temin-i hayat ve muhafaza-i namus için irade-i milliye dairesinde müdafaaya teşebbüs etmelerini bütün mevcudiyetimizle teşvik edeceğimizi beyan ve bu babdaki irâka-i dumûun müsebbiplerine ait kalacağından mârû'l-arz cinayetleri protesto ve Avrupa medeniyetinin adli adalet-kârîlerini bekleriz.

Viranşehir Anadolu Kadınları
Müdafaa-i Vatan Cemiyeti namına
Reise: Hasene

V

Yönetim Kurulunda boşalan üyeliğe Nafia Başmühendisi Emin Efendi eşinin seçildiğini bildiren 3 Ocak 1920 tarihli yazı:

Vilâyet Umur-ı Nafia Sermühendisi
Emin Beyefendinin haremeleri Hanımefendiye

Hanımefendi!

Heyet-i idarede inhilâl eden azalığa zat-ı aliyeleri ekseriyet-i ârâ ile tayin buyurulduğunuzdan, her on beş günde bir çarşamba günleri vaki içtimaa teşrifleri rica olunur.

3 Kânun-ı Sanî 336

VI

Tümen Komutanı Cemil Bey'in, "Amasya Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan" adı ile cemiyetin, kızkardeşi Asiye Remzi Hanım başkanlığında resmen kurulmuş olduğunu bildiren 11 Ocak 1920 tarihli yazısı:

Hemşirem Asiye Remzi Hanım'ın teşebbüsatıyla ve pek çok hanımların iştirakiyle "Amasya Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan Cemiyeti" sureti resmîyede mumâileyhâ Asiye Remzi Hanım'ın riyasetinde teşekkül etmiştir. Reisenin kongrede irat ettiği nutkun bir sureti İrade-i Milliye gazetesine ve bir sureti Matbuat Cemiyetine gönderilmiş olduğu marûzdur.

11 Kânun-ı Sanî 336

Fırka K.
Cemil

Sivas Hanımları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Riyasetine

Amasya'da Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin teşekkülüne dair mevrûde
aynen arz olunur.

K.3 Erkân-ı Harbiye Reisi
Ahmet Zeki

VII

Başkan Asiye Remzi imzasıyla Amasya'da "Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan Cemiyeti"nin kurulduğunu Sivas'a bildiren 17 Ocak 1920 tarihli yazı:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan
Cemiyeti Heyet-i İdaresi Riyasetine

Efendim!

Heyet-i Temsiliye vasıtasıyla vârit olan Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan Cemiyeti nizamnamesi mucibince Amasya'da dahi bir şube tesis ve teşkil ile ve kongresi intihabiyle on altı hanımdan mürekkep bir heyet-i idaresi vücuda gelmiş ve lütf u muavenet-i hakka istinaden say ve ikdama başlamış olduğunu beray-ı malûmat arz eyler ve bütün Anadolu kadınlarına arz-ı hizmette pişva olduğunuzdan dolayı heyet-i aliyyelerini tebrik ve muvaffakiyetimizi vacib-i mutlaktan tazarru eylerim Efendim.

17 Kânun-ı Sanî 336

Amasya Anadolu Kadınları
Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan Cemiyeti
Heyet-i İdaresi Reisesi Asiye Remzi

VIII

Başkan Seyyide imzasıyla, Kayseri'de "Anadolu ve Rumeli Kadınlar Müdafaa-i Vatan Cemiyeti"nin kurulmuş olduğunu Sivas'a bildiren 22 Ocak 1920 tarihli yazı:

Sivas'ta Kadınlar Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan
Cemiyetine ve Heyet-i Temsiliyeye

Efendim!

Vatanımızda yarım asırdan beri tesirat-ı haricî ile serzede-i zuhûr olan gavâil-i dahilî ve hariciyeden dolayı milyonlarca nüfusumuzu din ve vatan

uğrunda feda etmekle beraber mukaddes memleketimizin bir kısm-ı mühimmini dahi kaybettik. Elyevm mevcut vatanımıza da göz dikenlere insaniyet ve beşeriyet namına yaptıkları haksızlıkları bildirmek ve her türlü haksızlıklarla tecavüzlerini âlem-i medeniyet namına protesto etmek ve yetiştireceğimiz evlâtlarımızı bu gaye-i mukaddeseye doğru götürmek ve harb-i ahir dolayısıyla tahammül-fersa bir sefalet altında terk-i hayata mahkûm kalan yüzbinlerce yetimlerin ve dul kadınların imdadına koşmak üzere Kayseri hanımlarından Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Vatan Cemiyeti teşekkül etmiş ve bi-lûtfihi teâlâ vatanî his ve gayelere matuf olan semeratını iktitafa başlamış olduğunu arz eder, hayra matuf umur ve teşebbüsâtımızda muvaffakiyâtımızı Cenab-ı Haktan temenni eyeriz Efendim.

22 Kânun-i Sanî 336

Kayseri Anadolu ve Rumeli
Kadınlar Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Reisesi
Seyyide

IX

Kastamonu Valisi Cemal imzasıyla Kastamonu'da da bir Müdafaa-i Vatan Kadınlar Cemiyeti'nin kurulmuş olduğunu bildiren 1 Şubat 1920 tarihli yazı:

İffetlû Hanımefendi!

Vâsıl-ı eydi-i mefharet olan 18 Kânun-i sanî 336 tarihli ve 11 numaralı tahrirat-ı aliyyeleri üzerine Kastamonu'da hamiyetkâr hanımlarımızdan bir Müdafaa-i Vatan Kadınlar Cemiyeti teşekkül ederek suret-i muntazamada içtima etmekte ve faalâne çalışmakta olduklarını maalihtiram beyan eylerim Efendim.

1 Şubat 336

Kastamonu Valisi
Cemal

X

Eskişehir mutasarrıflığından, Eskişehir'de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin bir şubesi açıldığına ilişkin 3 Şubat 1920 tarihli yazı:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Reiselîği Cânib-i Âlisine

18 Kânun-ı evvel 335 tarih ve 11 numaralı tahrirat-ı aliyyelerine arz ve cevaptır.

Anadolu Türk kadınlarının kalplerinde meknûz hissiyat-ı vataniye ve milliyenin tezahür ve temniyesine vesile olan şu ulvî harekât-ı vatanperveranemiz cidden şayan-ı takdir ve şükrandır. Yapılan teşvikat ve tergiyat neticesinde şehrimizin güzide ve münevver fikirli hanımları tarafından cemiyetinizin Eskişehir'de bir şubesi küşat edilmiş ve nizamnamesi mucibince millî ve vatanî teşebbüsata başlamış olduğunu kemal-i sürûr ile arz ve muvaffakiyat-ı mütemadiyenizi eltâf-ı ilâhiyeden temenni eder ve bilvesile arz-ı hürmet eylerim Efendim.

3 Şubat 336

Eskişehir Mutasarrıfı

XI

Erzincan Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin kurulduğunu ve "heyet-i faale" sinin adlarını bildiren 4 Şubat 1920 tarihli telgraf:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Heyet-i Muhteremesine

Taraf-ı ismetanelerinden açılan tarîk-ı mücâhedeye Erzincan kadınları da atılarak ilk içtima-ı umumî akdetti. Ulu Allahımızın her halde muvaffakiyet ihsan edeceğinden eminiz. İrşadatınıza intizarla hürmetlerimizi takdim eyleriz.

4 Şubat 336

Erzincan Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Heyet-i Faaliyesinden

Remziye Ali	Pakize Sadettin	Saliha Fazıl
Sabiha Adil	Nasfet Eşref	Şükriye Süleyman
Şükran Ziya	Hamra Osman	Bedriye Sami
Mefkûre Kerim	Ayşe Tevfik	Ayşe Avni

XII

6 Şubat 1920 Cuma günü toplanan genel kurulda Cemiyet Başkanı Melek Reşit Hanımın söylevi:

6 Şubat 336 Cuma günü İçtima-ı Umumîde
Reise Melek Reşit Hanımefendi tarafından
kıraat olunan nutuk sureti

Muhterem Hemşirelerim!

Pek acı, pek buhranlı, pek vahim günler yaşıyoruz. Vatanımız ölüm halinde bir hasta. Buna lâzım olan hazık doktorlar, müşfik hastabakıcılar hemen etrafını almazsa vatan, bütün milletin anası olan vatan ölür ve milyonlarla evlâdını sefil, perişan yabancı ellerin zulüm ve kahrına terk edip gider. Bugüne kadar yetiştirdiği, büyüttüğü, şerefle yaşattığı evlâtlarını telîn ederek ölür. Hemşirelerim! Vatanın erkek, kadın bütün evlâtları tedavisine hemen şitâp edelim; kızları hastabakıcı, oğulları en hazık doktoru olmalıdır ve olacaktır. Vatanımızı kurtaracağız. Ecdadımız gibi Türk Müslüman milletinin şerefini yine i'lâ edeceğiz. Fakat bunun için ittihat ve ittifak lâzım hemşirelerim. Kadın ve erkek ittihat edersek vatan kurtulur. Hazret-i Peygamber ittihad-ı İslâm ile dini i'lâ eyledi. Milletini yaşattı. Biz o peygamber-i zî-şanın ümmetiyiz. Hülâsa Hanımefendiler, o hasta, ölüm döşeğinde olan vatanın kız evlâtları bizleriz. Anaya daha şefkatle bakan, kız evlâttır. Erkek evlât müdafaâ eder. İşte hemşirelerim, vatana vazifemizi ifa edeceğimiz gün bu gün, saat bu saattir. Maraş'taki din kardeşlerimize imdat için bugün erkek kardeşlerimiz müdafaaya gittiler ve daha da gidiyorlar. Biz de onların kardeşleri isek hiç olmazsa küçük bir ihtiyaçlarını temin için bir kızkardeşe düşen vazifeye hemen şitâp edelim. Aramızda biraz para toplayalım. Sivas Müdafaâ-i Hukuk erkek cemiyetine teslim edelim. Maraş'taki dindaşlarımızı kurtarmağa giden kardeşlerimize küçük bir hediyemiz olsun. Sizi bugün bu vazifeye davet etmekle pek mesudum. Memnuniyetle kabul edeceğinizden de eminim. Anadolu hanımları böyle küçük şeylere değil, lâzım geldiği vakit pek büyük fedakârlığa da şitâp ederler. Gayret ve şecaat erkeklerimizden, elimizden gelebilen malen muavenet-i mümkünine bizden, tevfik ise kadir-i mutlak olan Cenâb-ı Allahtan.

XIII

Aynı toplantıda Yüzbaşı Rıza Bey'in eşi Fehime Hanım'ın söylevi:

Yüzbaşı Rıza Bey'in Haremi Fehime Hanım'ın Nutku

Hanım Hemşirelerim!

Birkaç söz de bendeniz söylemek için müsaadelerinizi istirham ediyorum. Memleketimizin selâmet ve saadeti uğrunda tilâvet edilen hatm-i şerifin bargâh-ı ahadiyyette kabul buyurulmasını temenni ederek maksada şürû ederim. Bugün en büyük düşüncemiz memleketin saadet ve selâmetinde ve bu selâmete kavuşmak için erkek kadın, büyük küçük hepimizin çalışması lâzımdır. Hatta farzdır. Çünkü namusumuz, dinimiz, hayatımız, elhasıl her şeyimiz bu memleketin selâmetine bağlıdır. Az evvel okunan kelâm-Ullah'ın okunmasıyla kalplerimizde doğan nur-ı ayân bile buna muhtaçtır. Teessüf ile söyleyelim ki bizim kadınlık âlemimizde vatanî olan bu vazifeler pek geri kalmıştır. Selâmet-i vatan düşüncesi bile henüz kadınlığın kalbine girmemiştir. Bu düşüncesizliğin, bu ruhsuzluğun cezasını her gün görmekte ve çekmekteyiz. Meselâ etrafımızda neler oluyor, neler bitiyor. Bunlara dair lâyıkıyla bir şey bildiğimiz yoktur. Bizim bildiklerimiz, işittiklerimiz, hep komşulukta ve mahalle evlerinde duyup işittiklerimiz yalan yanlış şeylerdir. Biz körü körüne bir yol tutmuş gidiyoruz. Fakat kadın olmakla beraber insan olduğumuzu da unutuyoruz. Meselâ böyle güzel toplansak, halimizi, ahvalimizi yekdiğerimize anlatsak, bilmediklerimizi bilenlerden öğrensek acaba günah mı olur? Vâkıa bizim memleketimizde böyle kadınların bir araya toplanmasını-her nedense-yine kadınlarımız acaip sayıyorlar. Halbuki bu doğru bir şey değildir. Asıl acıb olan şey, bu gibi ciddî içtimalardan uzak ve duygusuz yaşamaklığımızdır. Ancak kadın, kadının halinden bilir. Kadının yarasını ancak kadın sarar acıb olduğunu bilmediğimiz daha çok noksanlarımız var ki bunları ancak bir araya gelmekle, toplanmakla anlayabiliriz. Artık ortadan dedikodular kalkmalı, noksan bir şey var ise sokaklarda, mahallelerde değil, böyle insanî, vicdanî bir cemiyet içerisinde söylemeli ve halleşmeliyiz. Velhasıl kadınların da hayat-ı içtimaiye ve cemiyet-i beşeriye içinde bir mevkiî bulunduğu unutulmamalıdır. Dünyada yegâne İslâm hükümeti olan Türk hükümetinin imhasına çalışan düşmanlarımıza karşı erkeklerimizle birlikte vatan, millet ve devletimize karşı üzerimize düşen vazife-i insaniyeyi ifa için her suretle çalışmamız lâzım geldiğini arz eyler, Cenab-ı Haktan muvaffakiyetler temenni eylerim Efendim.

XIV

Aynı toplantıda Belkıs Raif Hanım'ın söylevi:

Veznedar Emine Hanım'ın Kerimesi Belkıs Raif Hanım'ın nutku

Muhterem Hemşirelerim!

Düvel-i İtilâfiye ile akd-ı sulh eylediğimiz günden beri yapılan haksız işgaller karşısında hakkını isteyen, hak diye bağırın Türk milletini boğmak istiyorlar. Hayır hemşirelerim, hayır hanımefendiler! Altı yüz seneden beri şanıyla, şerefiyle, adaletiyle küçük bir aşiretten büyük bir devlet haline münkalip olan Türk milleti öyle kolay kolay boğulamaz. Düşmanlarımız bizim mağlûbiyetimizden istifade etmek istiyorlar. Fakat düşünmüyorlar ki bugün muzaffer olan milletler, dün mağlûp olmuşlardı. Mağlûbiyet bir milletin ortadan kaldırılması değildir. Öyle olsaydı hiçbir millet paydâr olamaz, göçebe halinde yaşardı. Türkler medeniyetsizdir, diyorlar. Haşa yalandır. Şarkta, garpta medeniyet teessüs etmeden evvel Türkler Asya'da medeniyet kurmuşlardı. Medenî tanıdığımız milletleri gördük. Müsalemet-i cihanın temini için harp ettiklerini söyleyen milletleri de gördük. Eğer medeniyet, elinden silâhını terk eden milletin boğazlanması demekse; İzmir'de hunhâr Yunanlıların tadâdı kabil olmayan fecâyîini hiçbir teessür hissetmeden seyretmek, Adana'da, Ayıntap'ta, Urfa'da dökülen bîgünah kanların şahidi olmak, işgal sahaları içinde yapılan cinayetleri ihzar etmek medeniyet ise, Türkler medeniyetsiz yaşamayı elbette bu medeniyete tercih ederler. Şimdi de son işgal Maraş, Hanımefendiler! Maraş, Sivas'a üç gündür. Sivas'ın bir uzvu demektir. Maraş giderse Sivas gider. Sivas giderse Anadolu-i Şarkî baştan başa gider. Anadolu-i Şarkî giderse Türklük biter. Mabetlerimiz, mukaddesatımız çiğnenir. Camilerimize çan takılır, namuslarımız pâymal edilir. İşte Hanımefendiler! Kadın, erkek ittihat edersek, düşmanlarımızın karşısında kavî bir kitle halinde bulunursak vatan kurtulur. Bugün ittihat ve ittifaktan başka çare olmadığını beş yaşındaki çocuk bile takdir ettiği halde maatteessüf ki bazan içimizde bunu takdir etmek istemeyen, bu memleketin, bu zavallı memleketin böyle hayırsız evlâtları da vardır. Fakat onlar ekseriyeti teşkil edemez, ekalliyette kalır. Hanımefendiler, düştüğümüz bu felâketten kendimizi kurtaracak yine kendimiziz. Derdimizin dermanını başka yerden aramağa hacet yoktur. Hülâsa Hanımefendiler, İstanbul başta, İzmir, Adana, Ayıntap, Urfa, Maraş bizim olmadıkça bizim için yaşamak kabil değildir. Bu sevgili Müslüman topraklarınının her karışında bir şehidimiz vardır. Bu mübarek

toprakların müdafaası kadın, erkek hepimizin borcudur. Çünkü Hanımlar, biz de vatanın anasıyız. Bugün malımızla, canımızla yardım etmek bizim de borcumuzdur. Ve bu borcu memnuniyetle ifa etmeyecek, memleketimde, doğduğum, büyüdüğüm, yaşadığım, her an havasını teneffüs ettiğim sevgili vatanım Sivas'ta hiçbir hemşirem yoktur. Biz Sivaslılar bu içtihadta bütün Anadolu kadınlığına rehber olduk. Bu vazifeden ölüm bile olsa dönmeyeceğiz. Malımız da canımız da vatanındır, vatanındır, vatanın Hanımefendiler!

XV

Aynı toplantıda Tacürrical Ali Hanım'ın söylevi:

Bıçkı Salonu Müdiresi Tacürrical Ali Hanım'ın nutku

Muhterem Hemşirelerim!

Biraz da beni dinlemek için müsaadenizi istirham ederim. Henüz İzmir'in işgali yüreklerimizi sızlatırken Maraş'ın işgali gibi ikinci kanlı bir vakaya daha şahit olduk. Wilson Prensiplerine göre akdedilecek bir sulha razı olarak silâh elimizden bırakmış ve mütareke akdeylemiş idik. Memleketimizi parçalamak, taksim etmek emelinde bulunan düşmanlar, bu fırsattan bil-istifade her gün mübarak vatanın bir parçasını birer vesile ile işgal ve oralardaki dindaşlarımızı katli ve imhaya devam ediyorlar. Bu vakaya karşı sükût etmek, tekerrürünün vukuuna intizar demektir. İzmir'in istirdadı için mücavir vilâyet ve livaları efeleri silâhı ele alarak mülkümüze canavarca taarruz eden Yunanlılara haddini bildiriyorlar. Maraş'a yardım da bugün, civariyet dolayısıyla en ziyada Sivas vilâyetine düşüyor. İzmir'in istirdadı uğrunda fedakârane çarpışan efelere imtisalen Sivas vilâyeti ve livalarının da silâha sarılarak düşman süngüsü altında inleyen Maraşlıların imdadına koşmak zamanı geldi. Erkeklerimizin bu emr-i insaniyetkâraneye kendiliklerinden koşacakları bizce muhakkaktır. Bu sırada biz kadınlara da terettüp eden vezaif vardır. Hanımefendiler, biz kadınlar ne yapabiliriz diye hatıra gelmesin. Bu hafta çıkan İrade-i Milliye gazetesinde hepimizin göğsümüz kabara kabara okuduğumuz bir fıkrayı burada tekrar edeceğim. Maraş'ta bulunan Bitlis Defterdarı Bey'in haremî Hanım, Maraş müsademesi esnasında hanesinde açtığı mazgaldan tüfengi ile bir günde sekiz düşmanı itlâf etmiş ve geceleyin erkek elbisesi giyerek zümre-i mücahidîne iltihak etmiştir. Müdafaa-i vatan hususunda bu muhterem hemşiremizin derecesine vasıl olamaz isek de daha küçük vezaifi

hepimiz, her vakit ifa edebiliriz. Meselâ cephelerde din ve vatan uğrunda çarpışanlara, bugün yapıldığı gibi manevî yardımların tekrarı Türk kadınlığının da müdafaa-i memleketle alâkadar olduğunu âlem-i insaniyette ve bilhassa mütearrız düşmanlara ihsas için mitingler tertip ve protestolar keşidesi, kuvây-ı milliyemizin işe ve ilbası için muavenet-i nakdiye ve ayniyede bulunulması gibi, hülâsa bu sırada memleketimizin erkekleri nasıl vatan hissiyle çarpışıyor ve çalışıyorsa biz kadınların da aynı maksatla çalışması lâzımdır. Erkek ve kadın bütün evlâd-ı vatan, bu gayeye doğru el ele yürür isek bu vatan şüphesiz halâs olur. Çalışmak bizden, muvaffakiyet Allah'tan.

XVI

Aynı toplantıda Münire Hanım'ın söylevi:

Sabık Polis Müdürü Hüseyin Efendi'nin
Kerimesi Münire Hanım'ın nutku

Muazzez Hanımefendiler!

Ben bir elem manzumesiyim. Göğsümde yaralı bir kuş gibi çarpınan mini mini kalbimi dermansız ellerimle basturdım. Nalân ve perişan huzur-ı ismetinize çıktım. İstiyorum ki ruhumun ebedî ıztıraplarını size de inleyeyim. Ah!... Benliğimi sarsan derin sızılar bari kanlı yaş halinde gözlerimden fişkırsalar vicdanımda hissedip de bir türlü söyleyemediğim mersiyeye-i elemi ne kadar hazin ifade ederdi. Ne çare ki felâketimizin kuvveti göz yaşımı değil, bütün hayat menbalarımı kurutmuş. Muhterem hanımefendiler! Şu kış güneşinin battığı yerlerin kızıl seması gibi sevgili İzmir'imiz de bir yangın rengi bağlamış. Oralarda kirli hançerlerle mübarek vatanın pak sinesi deliniyor. Oralarda kudurmuş kurt vahşiliğiyle babalar parçalanıyor, analar boğazlanıyor. Oralarda melek kadar saf, gül gibi nazik kızların her şeyden kıymetli bir hazinesi mülevves ellerle paymal ediliyor. Ve bütün bu ateşle kan tufanı içinde boğulmakta olan öksüz ve yetim binlerce masum soğuktan, açlıktan titreyen zayıf kollarını size uzatarak niyazkâr bir sesle "zavallı vatani ve bizi kurtarınız" diye yalvarıyor. Ötede Tanrı'nın siyahlara bürünen mukaddes Kâbesiyle bizim aramızdaki Maraş'ta kan içici insanlar, başka bir kurbangâh vücuda getirmişler. Bu arada koyun yerine, talihsiz milletimizin bedbaht evlâdı doğranıyor. Bu cehennemî mezbahtan yükselen feryad-ı matemîyi işitiyor musunuz? Yürekler dayanmaz bir acılıkla "zavallı vatani ve bizi kurtarınız" diye ağlıyor. Şimdi sizler, ey şanlı Türklüğün şerefli valideleri! Şimdi sizler pâyânsız

şefkatlerinize bu zahm-ı zulme merhem vurunuz. Ve ilân ettikleri adl u insaniyet düsturlarını bilâ perva çiğneyen medenî dünyaya karşı yavrusu kaybolmuş bir dişi arslan dehşet-i heyecaniyle hep bir ağızdan şöyle bağırınız: Artık yeter!... Zalimler unutmazınlar ki cümleden kuvvetli bir Allah vardır. Ve Allah bu derece gaddarlığa tahammül etmez.

XVII

Aynı toplantıda Şefika Kemal Hanım'ın söylevi:

Kâtibe-i Mesule Şefika Kemal Hanım'ın nutku

Muhterem Hanımefendiler!

Önümüzde bir sehâb-ı muzlim var. Bu kara bulut tekmil kuvvet ve siddetiyle amansız, imansız olarak üzerimize yürüyor. Geçtiği yerlerde ne mesken, ne sakin bırakıyor. Yalnız İslâmın harîmine, yalnız İslâmın mukaddesatına, yalnız İslâmın mukadderatına kasteden bu tehlike, Yunan süngüleriyle İzmir'de vatanın bağrına açtığı karhadan kan kusarak, ölüm saçarak pâ-yı istilâsı altında yetimleri, bakirleri, ismet ve iffet-i ahlâkı çiğneyerek bu hunhar istilâ ordusu önünde ulemaya, sarıkları elinden alınarak Yunan sadrazamına dua ettirildi. Bu alçak, gaddar düşman, memleketin eşrafını, belediye reisini karanlık zindanlara atarak yılanlar, akreplerle yattırdı. Bu namustan ârî palikaryalar tarafından memleketin delikanlıları, nişanlıları, zevceleri önünde doğrutuldu. Fakat bu kadar zulüm önünde İzmir şehbazları, Aydın efeleri ihtiyarlarını, çocuklarını bu şekavet güzergâhından çekerek eli silâh tutan kadınlarıyla birlikte teşkil ettikleri kuvvetleriyle o istilâ ordusunun önünde durarak kendi memleketlerini değil, arkalarında kalan İzmir'den Erzurum'a kadar tekmil sevgili Osmanlı memleketini kurtarmağa çalıştı ve halen de çalışmaktadır. Harple meşgul olan bu dilâverler, bu genç hemşireleri ve evlâtlarıyla ihtiyar ve ihtiyarlerini bizim cenah-ı himayemize terk etti ve bize dedi ki: Ben göğsümü Yunan süngüsüne dayayacağım, sen ise, elini istemem, yalnız bir parmağını olsun sana emanet ettiğim evlâd u ayâlime uzat!.. Ve esefâ ki: Bugün İzmir vilâyetinin işgal edilmeyen mahallerine dağılan bu yüzbinlerce İslâm aile ve çocuklarına biz bir nazre-i iltifat olsun atfetmedik. Bu hal bizim cümlemizi elbette dâğdâr eder. Yunun istilâ ordusu İzmir kahramanlarının silâhları önünde durarak ilerleyemedi. Fakat Halep cihetinden bir yol bulan diğer bir tehlike, bir Fransız kuvveti de Maraş üzerine yürüdü. Orada birleştiği Ermenilerle Maraş ve havalisi Müslümanlarını kırdı geçirdi. şu dakikada

hâlâ Maraş'ın üzerinde yangın alevleri, yangın dumanları devam ediyor! İslâm cesetleri bir toprağa bile tevdî olunmayarak alevler arasında cayır cayır yanıyor. Burada da şu zulmü gören İslâmlar silâhlandı, aşâir ve urbân ayaklandı. Onlar da çoluk çocuklarını terk ederek Fransız ve Ermeni hunharlarının muvacehesine atıldı. Öldü ve öldürüldü. Halen de ölmekte ve öldürülmektedir. Maraş önlerinde devam eden bu harp bizim muvaffakiyetimizle neticelenmezse Fransız ve Ermeni'den mürekkep bu istilâ ordusu da oradan Aziziye'ye, Aziziye'den ise Sivas'a yürüyecektir. Hanımefendiler! Eşraf ve memur, asker, esnaf, rençber, zevçleriniz ne olursa olsun size sorarım ki, Maraş önündeki istilâ ordusu buralara gelirse öldürülecek kıymetli peder, evlât ve zevçlerinizin matemini tutacak elbiselerinizi hazırladınız mı? İsmet ve iffetler mahvedilecek, nazlı kerimelerinizin ağuşlarından alınarak bir hal-i fuhşa sürüklendiğini gördüğünüz vakit gözlerinizi, kan akacak gözlerinizi bağlayacak mendillerinizi hazırladınız mı? Fakat ben diyorum ki eğer biz vus'umuz derecesinde İzmir'de, Maraş'ta harp eden din kardeşlerimize muavenet edersek, o vakit o zalim, o kan dökücü, o namus düşmanı istilâ ordusu mahvolur. O üzerimize yürüyen kara bulut, dilâverlerimiz tarafından dağıtılır. Bu suretle hem memleketimiz, hem hayat ve namusumuz kurtulur. İşte bunun için ne suretle muavenet edebilmekliğimiz mümkün olacağını müzakere ederek yapacakları kararı bize tebliğ etmek için içinizden beş hanımefendinin intihap olunmasını teklif ediyorum. Hanımefendiler! İkbal ve namus ile yaşamak, yahut namusumuzla birlikte hayatımızı kaybetmek elimizdedir. Uyuşuk oturur isek mahvolacağız, çalışırsak kurtulacağız. Tevfik Allahındır.

XVIII

Aynı toplantıda Makbule Rıza Hanım'ın söylevi:

Darüleytam Müdiresi Heyet-i İdare
Azasından Makbule Rıza Hanım'ın nutku

Muhterem Hanımefendiler!

Bugün buraya toplanmaktan maksadımız, mukaddes vatanımızın selâmeti için tilâvet olunan hatm-i şerif üzerine ettiğimiz duaların kabulünü bargâh-ı uluhiyetten tazarru içindir. Fakat müsaade ederseniz, Hanımefendiler, memleketimiz hakkında size biraz söz söylemek istiyorum. İntizarla derdine derman arayan bir hasta gibi büyük bir intizarla beklediğimiz sulh, bizden her gün uzaklaşıyor. Düşmanlarımızın bizim için tasavvur ettikleri

sulh yaklaşıp da biz o sulhten nefretlerle, telinlerle uzaklaşacağız. Biz, altı buçuk asırlık Osmanlı Devletinin, şan ve şerefiyle yaşayan Türk milletinin şan ve şerefine lâayık bir sulh istiyoruz.

Evet, hak ve hayatımızı temin edecek bir sulh istiyoruz. İdam değil! Çünkü yaşamak bizim hakkımızdır. İdam, bizi bilâsebeb bilâ hüküm öldürmek isteyenlerin cinayeti olacaktır. Bu hakkı, bu yaşamak hakkını adalet-i ilâhiye elbette bize verecektir. Hanımefendiler, biz mağlûbuz. Fakat mağlûp olmak yarın galip gelmemize mani teşkil etmez. Bugünkü muzaffer Fransa, 1870 muharebesinde Almanya'ya mağlûp olmuş ve kılıcını paytahtta Almanlara teslim etmişti. Tarih tekerrürden ibarettir. Hanımefendiler, mağlûp olmak mahvolmak demek değildir. Biz düştüğümüz bu felâketten kendimizi kurtaracağız. Fakat ittifak edersek, malımızla, canımızla çalışırsak memleket reha bulur, vatan kurtulur. Bizi yıkan, düşmanlarımızın sarsması değil, kendimizin birbirimizi sallamasıdır. Biz hepimiz bu vatanın evlâtlarıyız. Vatan, Hanımefendiler, öyle bir âfet-i candır ki ona olan muhabbet ve aşkımdan hiçbirimiz fâriğ olamayız ve olmamalıyız. Onun her zulmüne, her kahrına tahammül etmek, her evlâdının borcudur. Onun yüzünden ne elemeler çeksek, onu bir an unutmayacağız. Uğradığı felâketten halâs için, onun saadeti için her fedakârlığı yapmak vazifemiz olacaktır. Mabet önünde kurbanlık koyun gibi, hayatımızı onun yolunda vakfa karar vermiş kitle halinde büyük bir milletiz. Onun mukaddes müdafaası yolunda vereceğimiz kurbanlar, Türk milletinin parlak tarihine gömülecek, sine-i millete yaşayacak. Hanımefendiler, biz ölürsek vatanımızın, Müslümanlığın şeref ve haysiyeti için öleceğiz. Fakat bizim ölümümüz nesli-âtiyi şerefle yaşatacak! Çünkü Türkiye ile bugünkü Türkiye'nin haritasını bir kere gözünüzün önüne getiriniz. Gözyaşları kalbini yakmayan bir Müslüman var mıdır? Elimizde kalan son lokmaları da ağzımızdan almak istiyorlar. Almak istedikleri lokma, son memleketlerimiz, anavatanımız, sevgili Anadolu'muz. Bunu vermeyeceğiz. Türk'ün sözü namustur. Namusumuz hakkı için vermeyeceğiz. Artık mütareke imzalandığı gün elimizde kalan topraklarımızdan bir karış bile vermek kabil olmadığını isbat edecek zaman geldi. Geçiyor bile. Duracak gün değil Hanımefendiler. Muallimler Cemiyeti Reisesi muhterem Nakiye Hanım'ın İstanbul mitinginde dediği gibi Türkler için iki yol vardır; biri tarihimize şanımızla devam etmek, diğeri gözlerimizle beraber tarihimizi kapayıp edebiyete götürmektir. Evet Hanımefendiler, Türk milleti için üçüncü bir yol yoktur. Düşmanlarımız bizi ölmüş diye telakki ederek mirasımızı pay etmek istiyorlar. Anadolu'nun en güzel bir limanı olan İzmir'imizi hunhar Yunanlılara ilhak etmek istiyorlar. Buna tahammül edebilir miyiz? İştmeğe

bile asla!... Antalya'mızın, Bahr-ı Sefid'in cennet-ârâ portakal ve limon bahçeleri ile müzeyyen Antalya'mızın İtalyanlara verilmesine; üç vilâyetin servetine muadil zengin Adana'mız, Ayıntap, Urfa gibi vatanımızın bir uzvu olan kıymetli topraklarımıza Fransızların sahip olmasına razı olacak mıyız? Buna da asla! İşgallerine bile tahammül edemiyoruz ve edemeyeceğiz. En son Maraş. Bu da işgal. Hayır Hanımefendiler, bu haksız işgaller Türkiye'nin iştiali demektir. Düşmanlarımız idam kararımızı birden vermeyip her gün uzvumuzun birer kıymetli parçasını keserek, acısını ta ciğergâhımıza işleterek bizi öldürmek istiyorlar. Bizim bu acılara tahammülümüz kalmadı. Maraş'ta dindaşlarımız medenî tanıdığımız ve bir zaman kendileriyle beraber Çarlık Rusya'sıyla bir safta harp ettiğimiz Fransız dostlarımız, bugün de medeniyet düşmanı olduklarına bizleri iman ettiren düşmanlarımız, Ermenilerle birleşerek dindaşlarımızı memleketlerinin içerisinde top, mitralyöz ateşleri arasında yakıp öldürüyorlar. Zavallı hemşirelerimizin namus ve iffetlerine canavarlar gibi taarruz ediyorlar. Maraş neresidir, buraya kaç günlük yoldur? Maraş Sivas'ın bir koludur. Hanımefendiler, kesilen bizim kolumuzdur. Eğer bunun ızdırabını hissetmez isek yarın öbür kolumuzu, ayaklarımızı da keseceklerdir. Biz Sıvaslılar, kadın ve erkek, kolumuzun kesilmesinden mütevellit ızdırabın bizi nasıl galeyana getirdiğini göstermeliyiz. Pek ziyade ümit ederim ki bir Türk, Müslüman milletine lâıyk bir surette kendimizi göstereceğiz Anadolu kadınlarına lâıyk bir surette erkeklerimize yardım edeceğiz, zahır olacağız. Bugün malımızla, yarın canımızla böyle olursak Türk milleti ölmez ve öldürülemez. Böyle olursa bu mavi göğün güzel mehtabı bize açılır, hayatımızı güneşlendirir. Melâlimizi unutturur. Memleketin sislenen ve paslanan nasiyesi de nurlanır. O zaman, ölü rengi alan çehre-i millet de güler. Yâ Rabbî, memletimizin, milletimizin saadetli günleri ve uzun gecelerin sabahü'l-hayrı yakın olsun!...

XIX

Aynı toplantıda Asiye Edhem Hanım'ın söylevi:

Darüleytam ve Darümuallimat-ı Âliye'de Asiye Edhem Hanım'ın nutku

Muhterem Hanımefendiler!

Altı yüz seneden beri şan ve şerefiyle yaşayan Osmanlı Devletinin necîp Türk milleti ecdadından mevrûs sa'y ve gayretiyle harp meydanlarında fedakârlıklar izhar ederek şan ve şerefini âleme ilân eden milletimize bugün

vurulan darbeye sükûnetle mukabele eden bir Türk ve Müslüman tasavvur edemiyorum. Çünkü artık biz Türkler, sükûneti acz telakki edecek yirminci asır medeniyetinde bulunuyoruz. Hayır Hanımefendiler, Türk milleti acz gösteremez, asla gösteremez. Ne kimseye hakkını verir ne kimseden hak alır. Son asırlarda henüz şulesi parlayan Fatih Sultan Mehmet'in önünde tiril tiril titreyen ve İstanbul surları önünde teslim olan, Fatih Sultan Mehmet'in adaletiyle yaşamak hakkına malik olan hunhar Yunanlılar, birkaç seneden beri bütün dünyaya hükmeden Türk milletinin, sevgili İzmir'inin sahibi olamazlar. Türkler tamamen ölmedikçe İzmir Yunanlıların olmadığı gibi, daha böyle haksız işgaller altında bulunan Adana, Ayıntap, Urfa, hele son Maraş! Hanımefendiler, Maraş içinde büyüdüğümüz, yaşadığımız Sivas'ın bir gözüdür. Düşmanlarımız gözümüzü oyup çıkardıktan sonra vücudumuzdan istedikleri gibi istifade ederler. Hanımefendiler, Maraş gitmiş ise Sivas gitmiş demektir. Sivas gidince Anadolu-i Şarkinin kapıları açılmış olacak ki düşmanlarımız mirasımızı istedikleri gibi taksim edeceklerdir. Hayır Hanımefendiler, hayır! Türk milleti ölmedi ve ölmeyecektir ki miras taksim edilsin. Fakat ölmediğimizi, yaşadığımızı göstermek lâzım. Bu da sözle değil, Hanımefendiler fiiliyatla, paramızla, canımızla her ne suretle lâzım gelirse göstermeliyiz ve göstereceğiz, değil mi Hanımefendiler? Vatan bizim anamızdır. Bir evlât, annesinin canavarın pençeleri arasında parçalanacağını gördüğü zaman sabredebilir mi? İşte Hanımefendiler, düşmanlarımız vatanımızı canavarlar gibi parçalamak istiyorlar. İşte biz de o vatanın, yani o ananın evlâtlarıyız. Gün bugün, saat bu saat, dakika bu dakika. Bekleyecek, duracak zaman kalmadı. Gayret bizden, yardım Allahtandır, Hanımefendiler.

XX

Niğde Mutasarrıfı Tevfik imzasıyla Sivas valiliğine gelen ve Niğde'de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin kurulduğunu bildiren 7 Şubat 1920 tarihli yazı:

Sivas Vilâyet-i Celilesine

Atufetlü Efendim Hazretleri!

Merkez-i vilâyet-i celilelerinde teşekkül eden Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti tarafından vesatât-ı âcizaneyle vuku bulan işâr ve irşatları üzerine merkez-i livaca tesis ve teşkil olunan şubenin heyet-i idare ve azay-ı faaleleri esâmisini mübeyyin reise-i ulâ tarafından tevdi olunan tezkere ile melfûf pusula cemiyet-i muhtereme-i mumâileyhâya tevdi

buyurulmak üzere leffen arz ve takdim-i huzur-ı sâmi-i cenâb-ı vilayetpenâhileri kılınmıştır. Muhterem hemşirelerimizin irşatkâr vazife-i vataniyelerinde husûl-i muvaffakiyetlerinin temennisi duavatına terdfen lede'l-icab bura şubesiyle muhaberede bulunabileceklerinin tebliğine delâlet-i aliyeleri müsterhamdır. Olbabda emr ü ferman hazret-i menlehü'l emrindir.

7 Şubat 336

Niğde Mutasarrıfı
Tevfik

XXI

Aydın Mutasarrıfı Hasan Naci imzasıyla, liva merkezi ile livaya bağlı yerlerde Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti şubelerinin açılması için gerekli girişimlerde bulunulduğunu bildiren 9 Şubat 1920 tarihli yazı:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Riyaset-i Aliyesine

18 Kânun-ı evvel 335 tarih ve 11 numaralı tahrirat-ı aliyeleri veçhile merkez-i liva ve mülhakatça da cemiyet-i muhteremeleri şubatının teşkili için, tebligat-ı mukteziyede bulunulduğu arzıyla teyid-i hürmet olunur Efendim.

9 Şubat 336

Aydın Mutasarrıfı
Hasan Naci

XXII

Birinci Başkan Feride ve Sorumlu Sekreter Mükerrer imzalarıyla Sivas'a gelen ve Niğde'de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin kurulmuş olduğunu bildiren telgraf:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Riyaset-i Aliyesine

Mukaddes bir emel ile teşekkül eden muhterem cemiyetinizi pek derin hareketlerle alkışlar ve liva merkezinde de vatanperver hemşirelerimize imtisalen bir şubesi teşkil olunarak elyevm azay-ı tabiiyesi bin doksan

adede balığ olmuş ve muamele-i kaydiyeye devam edilmekte bulunmuş olduğunu maal-ihiram arz ederiz.

[tarihi yok]

Kâtibe-i Mesule
Mükerrem

Niğde'de Anadolu Kadınları
Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Reise-i
Ulâsı Feride

XXIII

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla Erzincan ve Niğde'de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetlerinin kurulmasından duyulan memnunluğu ve başarı dileklerini bildiren 11 Şubat 1920 tarihli telgraf:

Erzincan Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Riyasetine. Niğde Anadolu Kadınları
Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Riyasetine

Oraca teşekkül eden cemiyet-i vatanperverlerinden heyetimizi haberdar kılan ve cemiyetimiz hakkında bezl-i iltifat eyleyen heyet-i aliyyelerine cemiyetimiz en samimî teşekkürlerini ve muvaffakiyatınız için en fuadî dualarını arz eyler Efendim.

11 Şubat 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

Kâtibe-i Mesûle
Şefika Kemal

Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XXIV

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla, Hâkimiyet-i Milliye gazetesi Müdürlüğüne bir yıllık abone bedelinin yollandığına ilişkin yazı:

Ankara'da Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi
Müdür-i Mesullüğüne

Efendim!

Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin bir senelik abone bedeli bulunan üç yüz kuruş Sivas postahanesinin makbuzu mukabili bâ-posta takdim edilmiştir. Lütfen Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

namına bir senelik abonenin kaydıyla makbuzunu irsal buyurulmasını hürmetlerimizle arz eyeriz Efendim.

Şubat 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

Kâtibe-Mesûle

Reise-i Ulâsı

Şefika Kemal

Melek Reşit

XXV

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla, Kayseri ve Amasya'da Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetlerinin kurulmuş bulunmasından duyulan sevinci ve başarı dileklerini bildiren 12 Şubat 1920 tarihli yazı:

Kayseri Anadolu ve Rumeli Kadınlar Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Riyaset-i Aliyyesine
Amasya Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk-ı
Vatan Cemiyeti Riyaset-i Aliyyesine

17 Kânun-ı sanî 336, 22 Kânun-ı sanî 336 tarihli işâr-ı aliyyeleri pek geç elimize vardı. Fakat icraat ve teşebbüsât-ı vatanperverîleri pek çabuk olarak gûş-ı mefharete vasıl oldu. Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, açmış olduğu çağırına kendine peyrev olan heyet-i aliyyelerine en bülent hürmet ve minnettarlığını arz ve muvaffakiyat-ı vatanperverîlerine her an duahan olmakla beraber samîm-i kalbinden nebean eden hâr göz yaşları ile sizleri tebçil eyer Efendim.

12 Şubat 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

Kâtib-i Mesule

Reise-i Ulâsı

Şefika Kemal

Melek Reşit

XXVI

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla, Maraş'ta Bitlis defterdarının eşi Hanıma, gösterdiği büyük cesaret için kutlama ve övgüler bildiren 13 Şubat 1920 tarihli telgraf:

Maraş'ta Bitlis Defterdarı Beyefendinin
Zevce-i Muhteremeleri Hanımefendiye

Zulme karşı mücadele-i vâkıanız her türlü takdir ve tebçilin fevkindedir. Cemiyetimiz nâm-ı âlinizi mücahidîn-i İslâmın sername-i

ibtihacı olarak ilân etmekle iftihar ve takdim-i tebrikât ve ihtiramât eyler muhterem hemşiremiz Efendim.

13 Şubat 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XXVII

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla düşman karşısında elde ettiği başarılarından dolayı Maraş Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini kutlayan 13 Şubat 1920 tarihli telgraf:

Maraş'ta Müdafaa-i Hukuk Cemiyet-i Muhteremesine

Maraş'taki din kardeşlerimizi medenîlerin zulmünden kurtarmağa muvaffakiyetinizden dolayı takdim-i tebrikât eder ve diğer mahallerdeki mazlum Müslümanların halâsını eltaf-ı sübhaniyyeden istida eyleriz Efendim.

13 Şubat 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XXVIII

Başkan Refia imzasıyla Pınarhisar'da Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin kurulmuş olduğunu Sivas'a bildiren 14 Şubat 1920 tarihli yazı:

Sivas'ta Müdafaa-i Vatan Cemiyeti
Riyaset-i Muhteremesine

Sevgili vatan-ı muazzezimizi eyadi-i düşmandan tathîr ve tahlîs ve tamamiyet-i istiklâliyemizin temin ve müdafaası uğrunda kadınların da erkeklerden ayrılmamak ve her türlü fedakârlıklara iştirak ile mücahedede bulunmak azmiyle Pınarhisar'da dahi Müdafaa-i Vatan Hanımlar Cemiyeti heyet-i faalesi olmak üzere 16 kişiden mürekkep, 6 Şubat 336 tarihinde Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti teşkil edilerek sarf-ı mesaiye başladığımızı ve oradaki üstad-ı muhterememiz hanımlara tebliğ ve

tefhîmine terdîfen arz ile irşadâtınıza her an intizarda bulunduğumuzu beyanla kesb-i mefharet ve muhik olan metâlibimize an-karîb müyesser olmaklığımızı eltâf-ı ilâhîyeden niyazla samimî hürmetlerimizi takdime müsaraat eylerim Efendim.

14 Şubat 336

Pınarhisar Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Reise-i Ulâ
Refia

XXIX

Amasya'da Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan Cemiyeti Başkanı'nın, Maraş'ta Bitlis defterdarının eşine kullama telgrafı:

Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Hukuk-ı Vatan Cemiyetine

Bitlis defterdarının harem-i muhteremeleri Hanımefendiye müdafaa-i vatan uğrunda fedakârlığı dolayısıyla cemiyetimiz tarafından yazılan tebrik telgrafının bir sureti derç edilerek arz olunur.

Suret

Memleketimizin sinesinde açılan cerihaları âlem-i insaniyetin takdirine lâyük bir fedakârlıkla tedaviye şitap eylemekte ve İslâmlar üzerine saldıran zehirli turnakları koparmakta gösterdiğiniz azim ve celâdetin kulûb-i muvahhidinde hasıl ettiği hiss-i takdir derecatını tarif edecek kelime bulamıyoruz. Bu [celâdet-i] harikulâde karşısında hiçbir kuvvetin bizi deviremeyeceğine ve anavatanımızın ölmeyeceğine bütün millet katiyyen kani olmalıdır. Millet-i İslâmiyenin dini, hayatı, namus-ı memleketi kurtarmağa bütün varlığı ile çalışmakta olan bahadırılığımıza iştirakinizden dolayı tebrikât-ı mahsûsamızı takdim ile nâm-ı ismet-penâhilerini Türk Mücahidesi diye tezyîn ve tebcîle cemiyetimizin karar verdiğini ve kararımızın bütün Türklere ilân edildiğini maalfişihâr arz eder ve muvaffakiyetinizi eltâf-ı hüdadan tazarru eyleriz.

Amasya Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Hukuk-ı Vatan Cemiyeti Reisesi

XXX

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla İzmir'de felâkete uğrayanlara gönderilmek üzere 100 Liranın Valiliğe yollandığına ilişkin 15 Şubat 1920 tarihli yazı:

Sivas Vilâyet-i Celilesine

Devlet-meap Paşa Hazretleri!

İzmir felâketzedelerine gönderilmek üzere cemiyetimiz, zat-ı asafflerine yüz lira takdim eyliyor. Sefaletin cesameti önünde bu mikdarın pek lâ şey mertebesinde kalacağından müteesir, fakat hiç olmazsa yüz biçarenin ayaklarını ısıtacak esbabı ihzara hizmet edeceğinden müteselliyiz. Lütfen vüsûlünün işârına inayet buyurunuz.

Cemiyetimiz Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk-ı Vatan Cemiyetinin Sivas şubesine de 338 lirayı takdim ederek Maraş sefaletzedelerine olan muavenetlerine iştirak etmiş bulunduğunu malûmaten Zat-ı fahimanelerine arz eder. Çünkü himaye edenlerin de bulunduğu kani olan cemiyetimiz, şu ufak hizmetleriyle olsun, meserret-i devletlerine de hizmet eylediğine inanıyor. Ol babda emr ü ferman Hazret-i men-lehül'emrindir.

15 Şubat 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XXXI

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla 6 Şubat 1920 günkü genel kurul toplantısında yapılan konuşmaların İrade-i Milliye gazetesinde yayımlanması isteği:

İrade-i Milliye Gazetesi Müdür-i Mesullüğüne

Efendim!

9 şubat 336 tarihli ve 24 numaralı nüshanızda yazıldığı veçhile cuma günü Numune Mektebinde tilâvet buyurulan hatm-i şerife duasını müteakip okunan müheyyiç nutuklar üzerine, hemşirelerimiz galeyana gelip Maraş'taki kardeşerimizin müdafaası için iane cem etmeğe başladılar ve yarım saat içinde 290 lira toplanmış ve bugün de 338 lira Maraş sefaletzedelerine olmak üzere Sivas Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine, 100 lirası İzmir felâketzedelerine muavenet-i naçizane olmak üzere vilâyet vasıtasıyla

Hilâl-i Ahmer Cemiyetine teslim edilmiştir. O gün irat edilen nutuklarla çocukların okudukları manzumelerden bazılarını takdim eyledik. Kıymetli sahifelerinizi işgal etmezse derç etmek lütfunda bulunursanız memnun oluruz Efendim.

15 Şubat 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XXXII

Başkan Nasrâ Necip ve Sorumlu Sekreter Fıtnat imzaları ile, Yozgat'ta bir Kadınlar Cemiyeti'nin kurulduğunu, Maraş felâketzedeleri için yardım toplanmaya başlandığını bildiren 16 Şubat 1920 tarihli yazı:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyet-i Muhteremesine

Yozgat

Muhterem Hanımefendiler!

Tevfikat-ı ilâhîye ve ruhaniye-i celîle-i Peygamberîye istinaden teşekkül eden cemiyetimiz tarafından şehri halin onuncu salı günü, Ravza-i Nisvan mektebinde-ervah-ı şühedaya ithaf edilmek üzere-Mevlid-i nebevî kıraat ve Maraş'ta hâk-i pâk-i vatani a'dây-ı dinin pâ-yı mülevveslerinden tathîre çalışan masum ve mağdur kardeşlerimize iane dercine mübaşeret kılındı. Damarlarında eski Türk ve İslâm kadınlarının hûn-ı hamaset ve hamiyetini taşıyan ve bunu icraat-ı hüda-pesendanesiyle enzâr-ı yar u ağyarda tecellî ettiren Bitlis defterdarının harem-i ismet-vesîmeleri Hanımefendinin istihkar-ı hayat hususundaki cesareti, milletin kalb-i melûl ve hazîninde ebedî bir hiss-i minnet ve şükran uyandırmış ve hareket-i vâkıa mukadderat-ı memleketi tayinle alâkadar mahafili düşündürecek derecede ulvî ve mukaddes olup bizlerde de istihlâs-ı vatan için kitle-i vahide şeklinde birleşmek zamanının hulûlünü ihtar ve tebşir edecek mahiyette bulunmuştur. Binaenaleyh mücadele-i milliyede bir azm-i kâmil ve iman-ı tam ile devam olunacağını maal-iftihar arz eder ve Sivas'taki hemşirelerimizi hürmetle selâmlayarak muvaffakiyetimizi eltaf-ı subhaniyeden temenni eyleriz Efendim.

16 şubat 336

Kâtibe-i Mesule
Fıtnat

Reise-i Ulâ
Nasrâ Necip

XXXIII

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla Bitlis ve Diyarbakır Valilerine, kendi bölgelerinde de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetlerinin kurulmasının sağlamalarını isteyen 20 Şubat 1920 tarihli yazı.

Sivas'ta: Bitlis Vali-i Âlisi Paşa Hazretlerine
Sivas'ta Diyar-ı Bekir Vali-i Âlisi Beyefendi Hazretlerine

Muhterem Paşa Hazretleri, Muhterem Beyefendi Hazretleri,

Merkezi Sivas'ta olmak üzere teşkil ettiğimiz Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin nizamnamesinden bir nüshasını huzur-ı âli-i vilâyetpenahilerine takdim ediyoruz. Cemiyetimizin maksadı, zavallı memleketimizin haksız işgallerden, öteden beride İka edilen mezalim ve fecâyiden kurtulması için çalışmaktan ibaret olduğuna nazaran vilâyet-i celîleleri dahilinde de ber mucib-i nizamname müstakil şubeler teşkiline delâlet ve inayet buyurulmasını istirham ile takdim-i ihtiramat eyleriz Efendim Hazretleri.

20 Şubat 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XXXIV

Başkan Fıtnat imzasıyla gelen ve Burdur'da "Müdafaa-i Hukuk Kadınlar Cemiyeti"nin kurulduğunu, çalışmaya başladığını bildiren 27 Şubat tarihli telgraf:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Riyasetine

Bi-mennihi'l-kerîm 19/2/36 tarihinde teşekkül eden cemiyetimizin faaliyete başladığı ve tafsilâtın postada olduğu ve Heyet-i Temsiliye haberlerinin cemiyetimize iblâğını rica ederiz.

27 Şubat 36

Burdur Müdafaa-i Hukuk
Kadınlar Cemiyeti Reisesi
Fıtnat

XXXV

Konya'da Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin kurulduğunu Sivas'a bildiren 5 Mart 1920 tarihli yazı:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Merkez-i Umumî-i Muhteremesine

Muazzez Hanımefendiler!

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin Sivas'ta teşekkül ettiğine dair alınan nizamname mucibince Konya merkez kasabasında mevcut eşraf ve mütehayyizan ailesi Darümuallimat'ta 24 Kânun-ı Evvel 335'te içtima edip melfûf cetvelde esâmisi muharrer Hanımefendiler intihap edildiğini arz eyler, tasdik ve işârina müsaade buyurmaları ricasıyla tecdîd-i ihtiramat ve meveddet olunur Hanımefendiler.

5 Mart 336

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Konya Heyet-i Merkeziyesi.

XXXVI

Konya Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin, Konya'daki Amerikan, İngiliz, Fransız ve İtalyan komutanlarına bir protesto yazısının verildiğini bildiren 5 Mart 1920 tarihli yazısı:

Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Merkez-i Umumî-i Muhteremesine

Muhterem Hanımefendiler!

4 Kânun-ı sanî 336 tarihinde akdedilen içtimada Şerafeddin cami-i şerifinde Mevlid-i resâletpenâhî kiraatı taht-ı karara alındı. Davetnameler ve matbuat ile ilân edildi. Mah-ı cârînin sekizinde Mevlid-i nebî kiraat ettirildi. Matbu bir sureti kaleme alınan protesto, heyet-i müntahabe tarafından imza edilerek reise-i saniye Şerife Emin, azadan Zehra Aliye ve kâtime Havva Hanımlar vedâatiyle İtilâf düvel-i fahîmelerinin Konya'da bulunan kumandanlarına tevdi edildi. İngiliz kumandanı, tabiatları veçhile biraz soğuk karşılamiş ise de Amerikalı Koşman, İtalyan ve bilhassa Fransız kumandanları fevkalâde hürmet ve iltifatlar, hatta resmî surette kabul ederek hakkımızı tasdik ettikleri ve alacakları cevabı da tebliğ edeceklerini söylediler. Vali Bey ve Kolordu kumandanlarına birer sureti ita edilen

mezkûr protestoyu, İstanbul'da intişar eden yerli ve ecnebi matbuatıyla vilâyet gazetelerine birer nüshası bâ posta irsal kılındığı ma'razı ile teyid-i tazimat eyleriz Hanımefendiler.

5 Mart 336

Konya Heyet-i Merkeziyesi

XXXVII

Burdur Müdafaa-i Hukuk Kadınlar Cemiyetinin yönetim kurulu seçimine ilişkin 7 Mart 1920 tarihli yazısı:

Sivas Kadınları Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Riyaset-i Aliyyesine

19 Şubat 336 tarihinde içtima eden Türk Hanımları Kongresinde rey-i hafî ile ber vech-i zîr Hanımlar azay-ı faale intihap olunmuşlardır.

7 Mart 336

Kâtibe
Fatma

Burdur Müdafaa-i Hukuk
Kadınlar Cemiyeti Reisesi
Fıtnat

XXXVIII

Burdur'da seçilen Kadınlar Cemiyeti Yönetim Kurulu üyelerinin listesini Heyet-i Temsilîyeye bildirilen yazı:

Heyet-i Temsilîye Riyaset-i Aliyyesine

24 Şubat 336 tarihinde [yapılan] içtimada azay-ı faale tarafından ekseriyet-i ârâ ile ber vech-i zîr hanımlar intihap edilmiş olduklarından icap eden talimat ve tebligatın cemiyetimize işârını rica ederiz.

Reise-i Ulâ: Tedrisat-ı İbtidaiye Müfettişi Bekir Sıtkı Bey ailesi Fıtnat Hanım.

Reise-i Saniye: Bahaeddin Bey kerimesi Zekiye Hanım.

Kâtibe: Şehit Asım Bey İnas Mektebi Başmuallimi Fatma Hanım.

Veznedar: Demirzade Mustafa Efendi kerimesi Hayatı.

Kâtibe: Fatma

8 Mart 336

Burdur Müdafaa-i Hukuk Kadınlar
Cemiyeti Reisesi
Fıtnat

XXXIX

*Başkan Yerine Sorumlu Sekreter Şefika Kemal Hanım'ın, Cemiyet Yönetim Kurulu'nu
15 Martta toplantıya çağıran yazısı:*

Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Heyet-i Muhteremesine

Hanımefendi!

Zuhûr eden hadisat üzerine heyet-i idarenin beray-ı müzakere içtima etmesine lüzum görüldüğünden, 15 Mart 336 pazartesi günü ba'de't-taâm ezanı saat yedide, Vali Paşa Hazretlerinin devlethanelerini teşrifleri hassaten rica olunur Efendim.

13 Mart 336

Reise-i Ulâ namına
Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

XL

*Başkan Melek Reşit ve Sorumlu Sekreter Şefika Kemal imzalarıyla, Konya'da Anadolu
Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin kurulmasından duyulan sevinç ve teşekkürleri
bildiren 20 Mart 1920 tarihli yazı:*

Konya Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Riyaset-i Aliyesine

Muhterem Hemşirelerimiz!

Vatanın duçar olduğu felâket-i elîmeden, düşmanlarımızın hakkımızda verdikleri zalimane karardan müteessir olmayan ve yaşadığımız dakikaların pek kıymetli ve bütün millet-i İslâmiyenin bir kitle-i vahide halinde onun halâs ve saadetiyle vazifedar olduğunu hisseylemeyen bir Müslüman, bir Türk tasavvur edilemez.

Maazallah vatanımızın duçar olduğu istilâdan ırz ve namusumuz itibariyle en çok zarardide olacak ve düşmanın pâ-yi istilâsı altında çöğnenecek biz kadınlarız...

İşte bu düşünce bizlerin de erkeklerimizle müttehiden vatanımızın kurtulması için her türlü fedakârlıkta bulunmamıza ve artık hal-i faaliyete gelmemize lüzum gördürerek inayet-i barî ve tevfiyat-ı ilâhiyeye

müsteniden, maksat ve gayesi nizamname-i esasında musarrah Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti namına bir cemiyetin teşkiline ve tesisine bâis olmuştu. Fakat bu badireden müteessir olacak yalnız Sivas kadınları olmayıp bütün İslâm ve Türk hemşirelerimizin de bu mesele-i hayat ve namusta alâkadar olduklarından Memâlik-i Osmaniye'nin her yerinde aynı maksat üzere birer müstakil şubeler tesisine müstakillen ifay-ı vazife etmeleri için vali ve mutasarrıflar vasıtasıyla kendilerini ikaz ve teşvik eylemiş idik. Şayan-ı teşekkür ve memnuniyettir ki bu temenniyatımız pek çok hemşirelerimiz tarafından büyük bir hâhiş ve faaliyetle karşılanarak derhal birçok cemiyetlerin küşat edildiğini gelen tahrirat ve telgraflardan haber aldık.

Konyalı hemşirelerimizin de bu vatanî vazifede bizlere peyrev olduklarına dair irsal buyurulan 5 Mart 336 tarihli tahrirat-ı affaneleri büyük bir mahzuziyet ve memnuniyetle ahz ve mütalâa olundu. Bu husustaki meserret ve memnuniyetimizi teşekkürat ve ihtiramatımıza terdiffen arz ile müstakillen ifay-ı vazifede devam olunmasını temenni eder, Cenab-ı Hakkın lütf u inayetiyle yakın vakitte vazife-i mukaddesemizin semeratını iktitafi ümit eyeriz Efendim.

20 Mart 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XLI

Başkan Melek Reşit imzasıyla, mebusların İstanbul'daki "medenî zalimlerin" elinden canlarını kurtararak sağlıcakla Ankara'ya gelebilmelerinden duyulan memnunluğu ve başarı dilekleri ileten 3 Nisan 1920 tarihli telgraf:

Ankara'da Heyet-i Temsiliye Vasıtasıyla
Muhterem Mebusan-ı Kiramımıza

İstanbul'daki medenî zalimlerin elinden tahlis-i nefse muvaffak olarak selâmet ve sıhhat Ankara'ya muvasalatınızı istibşâr ettik. Cenâb-ı Hakka hamd ve sena ile vatan ile millet hakkında hayırlı muvaffakiyetinizi temenni ederek cemiyetimiz namına beyan-ı hoş-amedî eyeriz.

3 Nisan 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti namına Reise-i Ulâ
Melek Reşit

XLII

Tüm Sivas kadınları adına Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla bütün engellemelere rağmen Ankara'ya gelmeği başaran Halide Edip Hanım'a 3 Nisan 1920 tarihli hoşgeldiniz telgrafı:

Ankara'da Heyet-i Temsiliye Vasıtasıyla
Halide Edip Hanımefendi'ye

Pek kıymetli uzvumuzun hunhar İngilizler tarafından hayatı tehlikeye ilka edilecek korkusu ile günlerce titreyen kalplerimiz bugün sürür ile çarpıyor. Umum Sivas kadınlığı namına cemiyetimiz size beyan-ı hoş-amedî eyler. Hürmetlerimiz.

3 Nisan 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XLIII

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'ne, gösterdiği duygular için Halide Edip Hanım'ın 9 Nisan 1920 tarihli telgrafı:

Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti
Riyaset-i Aliyyesine

İzhar buyurulan hissiyata teşekkür ve takdim-i ihtiram ederim.

9 Nisan 336

Halide Edip

XLIV

Melek Reşit ve Şefika Kemal imzalarıyla, salimen Ankara'ya gelen Sivas mebusu Bekir Sami ve Antalya mebusu Hamdullah Suphi Beylere 10 nisan 1920 tarihli hoşgeldiniz telgrafı:

Ankara'da Sivas Mebusu Bekir Sami ve
Antalya Mebusu Hamdullah Suphi Beyefendi
Hazretlerine

Memleketin ve milletin pek kıymetli birer vücut olarak tanıdığı sizlerin hunhar İngilizler elinden kurtularak salimen muvasalatınız biz

hemşirelerinizi son derece mesrur eyledi. Kariben diğer milletvekillerimizin salimen muvasalatını iştirmekle mübahî oluruz. Cemiyetimiz sizlere beyan-ı hoş-amedî eyler, memleket namına muvaffakiyetinizi temenni ederek hürmetlerimizi takdim eyleriz.

10 Nisan 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XLV

Bekir Sami ve Hamdullah Suphi Beylerin Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Başkanlığına 17 Nisan 1920 tarihli teşekkür telgrafı:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Riyasetine

Muvasalatımız dolayısıyla meveddet ve muhâlasatınızı ve müşfik temenniyatınızı lütfen bize iblâğ buyurmanıza mukabil, en derin hissiyat-ı şükran ve hürmetlerimizi arza müsaraat eyleriz Efendim.

17 Nisan 336

Hamdullah Suphi Bekir Sami

XLVI

Başkan Melek Reşit ve Sorumlu Sekreter Şefika Kemal imzalarıyla, Sivas vilâyetine bağlı kaza ve nahiyelerde de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetlerinin kurulmasını isteyen 24 Nisan 1920 tarihli genelge:

Sivas Vilâyetine tâbi kaza ve nahiyelere

Hanımefendi!

Beş ay mukaddem Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti namıyla bir heyet teşekkül ettirdik. Cemiyetin maksadı, memleketimizi parçalamak isteyen düşmanlara kadın ve erkek vatanın müdafaa-i için birleşmiş olduğumuzu isbat etmek ve aynı zamanda Türk kadınına yakışacak bir surette biz de memleketimize hizmet etmekten ibarettir. Nizamnamemizi takdim ediyoruz. Okuduğunuzda daha iyi tafsilâtını anlarsınız. Şimdi sizden ricamız, kazanızda aynı maksada hizmet

etmek üzere bir cemiyet teşkil ettiriniz. Anadolu'nun en küçük bir köyüne kadar bütün Türk kadınlarının birleştiğini, beraber çalıştığını gösterelim. Tabii malûmatınız vardır. İngilizler İstanbul'u tamamen işgal ederek memurlarımızı birer uşak gibi maiyetlerinde kullanarak Padişahımız ise mahsûr kalmıştır. Şimdi ise İngilizler, Türkleri Ermenilere, Rumlara esir gibi kullandırmak isteyen Ferit Paşa'yı Sadrazam intihap ettiler. Onun Sadrazam olması memleket için bir felâkettir. İngiliz paraları ile memleketi satmak isteyen, Rumlara, Ermenilere İslamları çiğnetmek alçaklığını kendince hiç sayan böyle bir vicdansız, Anadolu'nun saf ve temiz ahalişi onu Sadrazam diye kabul etmiyor ve etmeyecektir. Buna hiç şüphe yok. Yalnız dindaşlarımıza bu hakikati anlatmak lâzım. Türkler Ermenilerin, Rumların ayakları altında ezilemez ve mübarek dinimizi, camilerimizi tahkir ettirmemek için ölüme razı oluruz. Ankara'da Anadolu Ajansı teessüs etmiştir. Dünyanın her tarafından oraya havadis veriliyor. Bahuhus İstanbul'da Ferit Paşa kendi hakkındaki arkadaşlarıyla beraber İngiliz paralarını cebine doldurarak memleketi sevk, Müslümanlığı muhafaza etmek isteyen dindaşlarımıza ettiği eziyetleri günü gününe malûmat veriyorlar. Ankara, aldığı havadisi bütün vilâyetlerdeki kadın cemiyetlerine bildiriyor. Biz de aldığımız havadisleri size bildiriyoruz. Siz de kazanızdaki bütün hanımlara anlatırsınız. İşte bunu anlatmak için bir cemiyet teşkili lâzımdır. Cemiyet teşekkül ederse onları etrafınıza kolaylıkla toplarsınız. Sadrazam Ferit Paşa haininin cebine girecek paraların hatırı için bizim İngilizlerin esiri olamayacağımızı, Ermenilerin ve Rumların ayakları altında ezilemeyeceğimizi oradaki hanımların anlayacağı bir surette anlatırsınız. Teşekkül ettireceğiniz cemiyet bizim bir şubemiz olup yaptığımızı bize bildirirsiniz. Biz de elimizden geldiği kadar size yardım ederiz. Her halde cemiyetin bir an evvel teşekkülüne gayret etmenizi ve heyet-i idare isimlerinin bildirilmesini, hamiyet-i vataniyenizden bekler, selâm ve hürmetlerimizi takdim ederiz.

24 Nisan 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XLVII

Başkan Ulviye imzasıyla, Kangal'da bir Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti kurulduğunu, yardım parası toplandığını ve seçilen Yönetim Kurulu üyelerinin adlarını bildiren 9 Mayıs 1920 tarihli yazı:

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti
Heyet-i Muhteremesi Reise-i Aliyyesine

Liray-ı Osmanî	Gümüş para	Evrak-ı nakdiye
aded	kuruş	2790
6,5	962	

Muhterem Hanımefendi!

Bu defa irsaline inayet buyurulan nizamnameyi aldık. Emr-i âli üzerine cemiyetimiz, leyle-i Berat'a müsadif 3 Mayıs 336 pazartesi günü Mevlid-i şerif ile küşat olundu. Malûm-ı aliyyeleridir ki burası köy halinde gayet ufak bir kasabadan ibaret bulunduğundan nazara çarpacak derecede iane derç edilememiş ise de karınca kaderince fehvâsınca bu hamiyet şerefinden istifade ümidiyle ve bâlâda gösterildiği veçhile iane derç olduğu ve cemiyetimizin mühür-i resmîsi bulunmayıp burada bittabi hakkâk dahi olmadığından oraca bir mühür kazdırılarak irsaliyle itmâmının işâr buyurulması ve cemiyetimizi teşkil eden hanımların da esâmisi ber veçh-i zîr derç edildiği ma'rızıyla Cenâb-ı Hak din-i millet ve vatanımızı her türlü ekdâr-ı kevnîyeden ve istilâcuyane hareketlerden masun ve azade buyurmasını temenni ve niyazla teveccühât-ı ismet penahîlerinin bekasını istirham eyleriz. Hanımefendi Hazretleri.

9 Mayıs 336

Kâtibe-i Mesule
Hasna

Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Kangal Şubesi
Reise-i Ulâsı

Kaymakam Ömer Fuat Bey Kayınvalidesi Ulviye

Reise-i Saniye: Küçükkangal Ağası haremî Elife Hanım
Veznedar: Şube Yüzbaşısı İsmail Efendi haremî Necmiye Hanım
Mektep muallimesi Hasna H.
Aza: Şube Yüzbaşısı Rasim Efendi haremî Feride H.

- Aza : Ceza Reisi Şükrü Bey'in haremî Kamer H.
 Aza : Hâkim Efendi haremî Şaziye H.
 Aza : Kaymakam Ömer Fuat Bey'in haremî Mürşide H.
 Aza : Jandarma Yüzbaşı Menâil Efendi haremî Firdevs H.
 Aza : Telgraf Müdürünün haremî Feride H.
 Aza : Müddeiumumi Hamdi Bey'in haremî Edibe H.
 Aza : Malmuavini Tahir Efendi'nin haremî Nazife H.
 Aza : Çerkes Hasan haremî Emine H.
 Aza : Zaimzade Hacı Mehmet Efendinin hemşirezadesi Fatma H.

XLVIII

Başkan Melek Reşit ve Sorumlu Sekreter Şefika Kemal imzalarıyla, Kangal'da Kadınlar Cemiyetinin kurulmasından duyulan memnûnlığı ve isteklerinin derhal yerine getirileceğini bildiren 3 Haziran 1920 tarihli yazı:

Kangal Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Riyaset-i Aliyyesine

9 Mayıs 336 tarih ve 241 numaralı işâr-ı aliyyeleri Kangal muhit-i hamiyetinden bizlerde derin şükran tevlit eyleyen müessirat ile memlû idi. Sizleri bu hususta tebrik ile vatan yolunda daima ilerlemekte görmek en büyük emelimizdir. Heyetinize heyetimiz pek hürmet ve meveddetlerini takdim eyler. Nizamnamemizde musarrah olduğu üzere gayemiz, sevgili vatanımızın ecnebî istilâsından kurtarılması ve o aziz vatanın daima yükselmesi olduğundan ve bu hususta en büyük hizmet biz kadınlardan beklendiğinden ona göre etrafınızı tenvir ve irşat buyurmanız bilhassa rica olunur. Talep buyurulan mühür pek yakında irsal olunacaktır. Derç buyurulan ianenin cemiyetimize irsalini müteakip makbuzunu takdim eyleriz. Arz-ı hürmet olunur Efendim.

3 Haziran 336

Kâtibe-i Mesule
Şefika Kemal

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan
Cemiyeti Reise-i Ulâsı
Melek Reşit

XLIX

Sivas Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Başkanlığının, cephelerde çarpışan mücahitlerimiz için bayanlar arasında "birer miktar" çorap hazırlanarak en kısa zamanda yerel askeri görevlilere teslim edilmesi ricasıyla, çeşitli yerlerdeki Kadın Cemiyetlerine gönderdiği genelgesi:

Muhtelif Mahallerdeki Anadolu Kadınları
Müdafaa-i Vatan Cemiyetlerine

Cephelerde düşmanla çarpışan asker kardeşlerimizin muhafaza-i sıhhat ve hayatları cümlemize borç olduğunu söylemeye hacet göremeyiz. Bunların en küçük ihtiyaçlarının temini için hanımlar arasında birer miktar çorap tedarikini cemiyetimizce düşünerek hamiyetinize müracaat ediyoruz. Mümkün mertebe bir süratle oraca da lâzım gelen çorapların cemiyeye doğrudan doğruya mensup olduğunuz cihet-i askeriyyeye makbuzu mukabilinde teslim edilmesini müsellemlerimiz olan himmet-i âlicenâbanelerinden rica ve niyaz eylerim Efendim.

Sivas'ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i
Vatan Cemiyeti Reise-i Ulâsı

L

Evlerden toplanacak çoraplar için basılmış tezkere örneği:

Evlerden cem olunacak çorapların
matbu tezkere suretidir.

Cephelerde düşmanla çarpışan asker kardeşlerimizin muhafaza-i sıhhat ve hayatı cümlemize borç olduğunu söylemeye hacet göremeyiz. Bunların en küçük ihtiyaçlarının temini için hanımlar arasında birer miktar çorap tedarikini cemiyetimizce düşünerek hamiyetinize müracaat ediyoruz. Devlethanenizden ... çift yün çorabın nihayet bir hafta zarfında cemiyet heyet-i idaresi veznedarı ... Hanımın hanesine irsal buyurmanızı müsellemlerimiz olan merhamet-i âlicenâbanelerinden niyaz ve rica eylerim Efendim.

LI

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Başkanlığının, önümüzdeki bayramda kesilecek etlerden münasip bir miktarın evlerden toplanarak Kız Darüleytamı çocukları için kavurma yapılmasının sağlanmasına ilişkin Sivas Valiliğine dilekçesi:

Makam-ı Vilâyete Arzıhal

Hakkıyla et yemekten mahrum olan İnas Darüleytamı çocukları için, önümüzdeki kurban bayramında kesilecek hayvanattan her hane başına münasip miktar et ayrılarak kış kavurması yapılmak üzere mekteb-i mezkûra gönderilmesi hususunun temini zımında, polis ve belediye dairelerinde lâzım gelen emrin itâsını cemiyetimiz heyet-i idaresi kararıyla rica eyleriz Efendim.

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

Reise-i Ulâsı

LII

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Başkanlığının, yaklaşan bayramda kesilecek kurban derilerinin Cemiyet yararına toplanarak yününden askere çorap yapılmak ve derilerin satışından elde edilecek paranın de yine askerin başka ihtiyaçlarına harcanmak üzere gerekli işlemin yapılması için Sivas Valiliğine dilekçesi:

Makam-ı Vilâyete Arzıhal

Mütekarrübü'l-hulûl olan kurban bayramında zebhedilecek hayvanatın derileri cemiyetimiz namına toplanarak yününden asker kardeşlerimize çorap yaptırılmak ve derileri bil-müzayede satılarak hasıl olacak para ile yine askerin diğer ihtiyacı tedarikine çalışılmak hususları heyet-i idaremizce takarrür ettiğinden, mezkûr derilerin vakt ü zamanıyla cem olunarak yünleri ayırıldıktan sonra, aynen ve derilerin esmânının bedelen cemiyetimize teslim ettirilmesini, daire-i belediyenin hamiyet-i vatanperveranesinden intizar eylemekte olduğumuzu arz ederiz Efendim.

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti

Reise-i Ulâsı

LIII

Eşinin Kastamonu'ya atanması dolayısıyla beraberinde gitmek zorunda kalan Başkan Melek Reşit Hanım'ın Cemiyete ayrılık mesajı:

Harb-i Umumînin neticesinde memleketimiz için öteden beri düşmanlarımızca mukarrer olan taksim plânının mevki-i tatbika vazına teşebbüs olunması üzerine, bütün milletin yek-avaz olarak feryada başladığı sırada Sivas'ta bulunan hamiyetli hanımefendiler tarafından teşkil edilen cemiyetimiz de bu haksızlığa karşı müdafaa esbabına tevessül etmiş ve Avrupa, Amerika rical-i siyasisi ile hükümet-i merkezîyeye karşı protestonamelerimizle muhik müracaatlarda bulunarak vazife-i vataniyesini elinden geldiği mertebe ifaya çalışmış idi. Memleketin istiklâli, millet-i Osmaniye-i muhteremenin hürriyeti istihsal olununcaya kadar bu vazife-i mukaddesede devam olunacağından ümidim ber-kemaldir. Zevcimın Kastamonu'ya tahvil-i memuriyetinden dolayı meyusen iki gün sonra terk etmeye mecbur olduğumuz güzel Sivas'ta cemiyetimizce yapılacak pek çok işler vardır. Cemiyetin memleketi kurtarmak için vâki olacak teşebbüsât-ı esâsiyesine zamîmeten cepelerde düşmanlarla çarpışan asker kardeşlerimize çamaşır, çorap vesaire tedariki ile yardım etmek, memlekette teessüs eden ve mevcudu şüheda ve muhacirîn cemiyetlerden mürekkep olan darüleytâmların temin-i ihtiyacı için hanımefendiler arasında iane cem olunarak devam ve bekasını temin eylemek, memleketin fukarasına karşı kadın şefkatiyle muavenette bulunmak, gelip geçen yersiz yurtsuz muhacirlere elden geldiği derecede yardım etmek, Sivas'ta hanım kızlara biçki, dikiş nakış talim ettirilmek üzere müesseler açmak gibi hususâtı da vakt-i merhûnunun hulûlünde vücuda getirmeye çalışmak suretiyle hizmet-i vataniye ve medeniyesini ifa edeceğinden eminim. İşte cemiyetimizin bundan sonra ittihaz edeceğini kaviyyen ümit ettiğim şu hat ve harekette muvaffakiyetle hatve-endâz olmasını temenni ederek cümlenize veda ediyorum ve cemiyete ait evrakı da heyet-i idarenize takdim eyliyorum. İnşallah Umumî Kongrenin içtimasında bu temenniyatımın hayz-ârây-ı husûl olması için heyet-i muhteremeniz delâlet-i ciddiyede bulunur Efendim.

Kâtibe Vekili
Macide Salih
(imza)

Veznedar
Emine
(imza)

Reise-i Sâniye

Reise-i Ulâ
Melek Reşit
(imza)

Aza Nuriye (imza)	Aza Memduha (imza)	Aza Zekiye (imza)	Aza Münevver (imza)
Aza Münevver Hamdi (imza)	Aza Tacürricâl (imza)	Aza Kamer (imza)	

THE ANATOLIAN WOMEN'S SOCIETY
FOR THE PROTECTION OF THE HOMELAND

(Abstract)

In this article the author presents a number of documents concerning its correspondence with its branches in Anatolia as well as with certain individuals.